

MỘT SỐ KINH NGHIỆM TỪ MÔ HÌNH TUYỂN CHỌN BAN ĐẦU VẬN ĐỘNG VIÊN BÓNG BÀN Ở TRUNG QUỐC

Nguyễn Như Quỳnh⁽¹⁾
Ngô Hữu Thắng⁽²⁾

Thông tin bài báo:

Ngày nhận bài: 25/07/2025

Ngày phản biện: 06/08/2025

Ngày đăng: 29/09/2025

Tác giả liên hệ:

Nguyễn Như Quỳnh

Email: Quatdtt@gmail.com

Tập 2, số 5 (2025), trang 115-118

DOI: <https://doi.org/10.64024/upes13912>

Bản quyền © 2025. Bài báo này là công bố Truy cập Mở (Open Access) và được phân phối theo các điều khoản của Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).

Tóm tắt:

Nghiên cứu nhằm làm rõ mô hình tuyển chọn ban đầu vận động viên (VĐV) thể thao tại Trung Quốc, đặc biệt trong môn Bóng bàn, từ đó rút ra những bài học kinh nghiệm có giá trị khoa học ứng dụng trong thực tiễn công tác tuyển chọn ở Việt Nam. Bằng phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu, nghiên cứu đã hệ thống hóa cơ sở lý luận và thực tiễn về tuyển chọn VĐV, đồng thời chỉ ra những đặc trưng nổi bật trong quy trình, tiêu chí và phương pháp tuyển chọn của Trung Quốc. Kết quả nghiên cứu cung cấp cơ sở khoa học quan trọng, góp phần định hướng xây dựng hệ thống tuyển chọn ban đầu phù hợp với đặc điểm, điều kiện tại Việt Nam, nhằm nâng cao chất lượng nguồn dự bị và thành tích thể thao thành tích cao.

Từ khóa: Tuyển chọn ban đầu; Vận động viên trẻ; Bóng bàn; Trung Quốc.

Some experiences from the initial selection model of table tennis athletes in China

Nguyen Nhu Quynh⁽¹⁾
Ngo Huu Thang⁽²⁾

Article Information:

Received: 25/07/2025

Review date: 06/08/2025

Published: 29/09/2025

Corresponding Author:

Nguyen Nhu Quynh

Email: Quatdtt@gmail.com

Vol 2, Issue 5 (2025), pp 115-118

DOI: <https://doi.org/10.64024/upes13912>

Copyright © 2025. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).

Summary:

This study aims to clarify the initial selection model of sports athletes in China, particularly in table tennis, and to draw valuable lessons that have practical and scientific implications for athlete selection in Vietnam. Using methods of document analysis and synthesis, the research systematizes the theoretical and practical foundations of athlete selection while identifying key characteristics of China's selection process, criteria, and methodologies. The findings provide an essential scientific basis for developing an initial selection system suited to Vietnam's specific conditions and characteristics, thereby enhancing the quality of reserve athletes and improving high-performance sports achievements.

Keywords: Initial selection; Young athletes; Table tennis; China

⁽¹⁾TS Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong thể thao thành tích cao của Trung Quốc, ba yếu tố cơ bản để đạt thành tích xuất sắc là: tuyển chọn khoa học, huấn luyện khoa học và quản lý khoa học. Trong đó, tuyển chọn giữ vai trò khởi đầu, có ý nghĩa quyết định đối với việc hình thành lực lượng kế cận và bảo đảm tính kế thừa trong đào tạo VĐV. Tuyển chọn ban đầu càng khoa học thì chất lượng nguồn VĐV dự bị càng được nâng cao, góp phần trực tiếp vào thành tích thể thao quốc gia.

Trung Quốc được đánh giá là quốc gia hàng đầu thế giới về Bóng bàn, với nhiều nhà vô địch Olympic, thế giới và châu Á. Thành công này không chỉ đến từ tài năng và qui trình huấn luyện, mà còn bắt nguồn từ công tác tuyển chọn ban đầu mang tính hệ thống. Khác với nhiều quốc gia, Trung Quốc triển khai tuyển chọn theo một chiến lược quốc gia, dưới sự quản lý chặt chẽ và có sự phối hợp giữa Nhà nước - Liên đoàn Bóng bàn - Các cơ sở huấn luyện. Mô hình này giúp đảm bảo quá trình phát hiện, bồi dưỡng và phát triển VĐV trẻ được thực hiện liên tục, toàn diện và hiệu quả.

Từ thực tiễn đó, việc nghiên cứu mô hình tuyển chọn ban đầu VĐV Bóng bàn tại Trung Quốc mang ý nghĩa thiết thực, bởi nó không chỉ giúp phân tích đặc điểm của quá trình tuyển chọn VĐV trẻ mà còn làm rõ nội dung, yêu cầu và các yếu tố ảnh hưởng. Trên cơ sở đó, nghiên cứu hướng tới việc rút ra những kinh nghiệm có thể vận dụng phù hợp trong điều kiện Việt Nam nhằm nâng cao hiệu quả công tác tuyển chọn và đào tạo lực lượng VĐV trẻ kế cận.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu sử dụng phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu. Thông qua việc thu thập, chọn lọc và hệ thống hóa các công trình khoa học và tư liệu liên quan đến công tác tuyển chọn VĐV trẻ ở Trung Quốc, đề tài tiến hành so sánh, đối chiếu để rút ra đặc điểm mô hình tuyển chọn, các yếu tố ảnh hưởng và kinh nghiệm có thể vận dụng cho Việt Nam.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN

1. Quan điểm về hệ thống tuyển chọn ở Trung Quốc

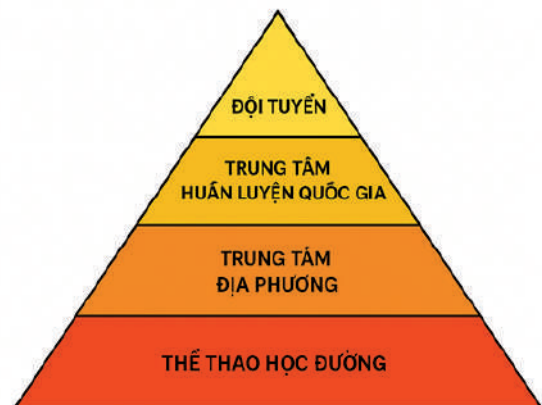
Trong quan điểm phát triển thể thao thành

tích cao, Trung Quốc coi tuyển chọn ban đầu là khâu chiến lược, có ý nghĩa quyết định đến việc hình thành lực lượng kế cận. Tuyển chọn được đặt trong một hệ thống quốc gia thống nhất, gắn với chiến lược đào tạo dài hạn và mục tiêu nâng cao vị thế thể thao quốc tế.

Điểm nổi bật của hệ thống tuyển chọn VĐV ở Trung Quốc là tính tập trung, khoa học và liên thông. Công tác tuyển chọn không chỉ dựa vào kinh nghiệm cá nhân của HLV mà được cụ thể hóa bằng các tiêu chí, quy chuẩn chuyên môn do Tổng cục Thể thao và Liên đoàn Bóng bàn Trung Quốc ban hành.

Đặc biệt, Trung Quốc rất coi trọng phát triển thể thao học đường, xem đây là nền tảng rộng rãi để phát hiện tài năng. Hệ thống trường học không chỉ giáo dục thể chất đại trà mà còn tổ chức các giải Bóng bàn học sinh - sinh viên từ cấp trường, huyện, tỉnh, qua đó tạo ra một lực lượng VĐV trẻ đông đảo, là nguồn dự tuyển cho các cơ sở huấn luyện chuyên nghiệp. Sự gắn kết giữa Giáo dục thể chất học đường - Trung tâm đào tạo địa phương - Trung tâm huấn luyện quốc gia giúp quá trình tuyển chọn diễn ra có hệ thống, liên tục và hiệu quả.

Quan điểm nhất quán của Trung Quốc là xây dựng một hệ thống “tháp tuyển chọn”, bắt đầu từ đào tạo cơ sở trong nhà trường, sàng lọc dần qua nhiều giai đoạn để chọn ra những tài năng ưu tú. Hệ thống này vừa đảm bảo tính đại trà trong phát hiện, vừa nâng cao chất lượng trong khâu sàng lọc, qua đó duy trì tính liên tục và bền vững của lực lượng VĐV Bóng bàn thành tích cao.

Hình 1. Mô hình cấu trúc hệ thống “Tháp tuyển chọn”

2. Nội dung và yêu cầu trong tuyển chọn ban đầu môn Bóng bàn ở Trung Quốc

Trong công tác tuyển chọn ban đầu VĐV Bóng bàn lứa tuổi thiếu niên, Trung Quốc đã xây dựng hệ thống tiêu chí tương đối toàn diện, kết hợp hài hòa giữa yếu tố thể hình, tố chất thể lực, kỹ thuật cơ bản, tâm lý - thần kinh và thái độ cá nhân. Các yêu cầu này vừa phản ánh đặc thù của môn Bóng bàn, vừa chú trọng đến tiềm năng phát triển lâu dài. Cụ thể:

Thể hình - chức năng sinh lý: Nếu trước đây Bóng bàn ít đặt ra yêu cầu về thể hình thì hiện nay, cùng với sự thay đổi luật thi đấu và cường độ vận động, yếu tố chiều cao, tầm vóc và chức năng tim - phổi được đặc biệt coi trọng. VĐV cần được dự đoán chiều cao tương lai và kiểm tra khả năng hồi phục tim mạch (thử nghiệm Harvard), nhằm bảo đảm nền tảng thể lực phục vụ thi đấu cường độ cao.

Tổ chất thể lực: Tập trung vào những yếu tố then chốt của Bóng bàn như tốc độ di chuyển, tốc độ phản ứng, sức mạnh tốc độ, sự nhạy bén và khả năng đổi hướng. Một số test điển hình được áp dụng như: chạy 4×10m, ném bóng vải nhỏ để đánh giá khả năng bùng nổ và chuyển đổi trạng thái vận động.

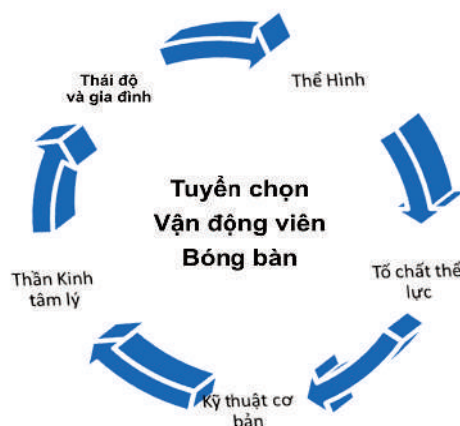
Kỹ thuật cơ bản - cảm giác bóng: Chú trọng đánh giá khả năng cầm vợt, phối hợp tay - mắt và kiểm soát bóng trong không gian hẹp. Ví dụ, phát bóng vào vòng tròn cố định trên tường để kiểm tra độ chính xác và ổn định. Đây là cơ sở quan trọng cho việc hình thành kỹ thuật nâng cao và phát triển chiến thuật sau này.

Tâm lý - thần kinh: Được coi là yếu tố hàng đầu, bởi Bóng bàn là môn thể thao đối kháng cá nhân có tốc độ cao, đòi hỏi sự tập trung, ổn định và khả năng phản ứng tức thời. Các chỉ số quan trọng bao gồm: khả năng chú ý, thời gian phản ứng, mức độ ổn định và chính xác, khả năng kiểm soát cảm xúc và tư duy chiến thuật.

Thái độ cá nhân và sự ủng hộ của gia đình: Niềm say mê với Bóng bàn cùng sự đồng hành, khích lệ của phụ huynh là điều kiện không thể thiếu. Hứng thú của trẻ quyết định mức độ gắn bó lâu dài, trong khi sự ủng hộ của gia đình tạo nền tảng thuận lợi cho quá trình huấn luyện.

Đánh giá tổng hợp của huấn luyện viên: Ngoài các chỉ số khách quan, HLV trực tiếp

quan sát quá trình kiểm tra và biểu hiện tự nhiên của VĐV để đưa ra nhận định bổ sung, góp phần hoàn thiện đánh giá toàn diện về tiềm năng phát triển.

Hình 2. Mô hình nội dung tuyển chọn vận động viên Bóng bàn Trung Quốc

Từ hình 2 có thể thấy, nội dung tuyển chọn ban đầu VĐV Bóng bàn ở Trung Quốc mang tính toàn diện, chặt chẽ và định hướng dài hạn, vừa đảm bảo tính khoa học vừa phù hợp đặc thù của môn thể thao đối kháng tốc độ cao này. Mô hình này không chỉ chú trọng các yếu tố thể lực, kỹ thuật, tâm lý mà còn coi trọng vai trò gia đình và sự đánh giá tổng hợp từ HLV, nhờ đó tạo nền tảng bền vững cho đào tạo VĐV trẻ.

3. Bài học kinh nghiệm từ mô hình tuyển chọn ban đầu VĐV Bóng bàn của Trung Quốc cho thực tiễn công tác tuyển chọn ở Việt Nam

Đối với Việt Nam, việc tham khảo mô hình này không chỉ giúp nhận diện những hạn chế còn tồn tại trong công tác tuyển chọn, mà quan trọng hơn là mở ra một cách tiếp cận mới, mang tính khoa học và hiện đại hơn. Từ thực tiễn của Trung Quốc, có thể gợi mở cho công tác tuyển chọn Bóng bàn Việt Nam một số định hướng:

Xây dựng bộ tiêu chí thống nhất, khoa học và phù hợp đặc thù môn Bóng bàn, trong đó bao quát và phân định rõ các nhóm yếu tố: thể hình, tố chất thể lực, kỹ thuật cơ bản, tâm lý - thần kinh và thái độ cá nhân.

Bổ sung và chuẩn hóa các test kiểm tra tâm lý - thần kinh, trong đó định hướng đánh giá khả năng chú ý, phản ứng, sự ổn định tinh thần và tư duy chiến thuật – đây là những yếu tố vốn

Tuyển chọn vận động viên Bóng bàn ban đầu luôn được quan tâm và chú trọng qua đó nâng cao được chất lượng đào tạo và nguồn VĐV trẻ trong tương lai

ít được quan tâm trong thực tiễn tuyển chọn ở Việt Nam.

Lồng ghép vai trò gia đình thành một tiêu chí quan trọng trong tuyển chọn ban đầu, bởi sự đồng hành, động viên từ phụ huynh quyết định lớn đến tính bền vững của quá trình huấn luyện lâu dài.

Những định hướng này không chỉ góp phần hoàn thiện hệ thống tuyển chọn ban đầu của Bóng bàn Việt Nam, mà còn giúp tiệm cận với mô hình của các quốc gia có nền thể thao phát triển, qua đó nâng cao chất lượng đào tạo nguồn VĐV trẻ trong giai đoạn tới.

KẾT LUẬN

Qua nghiên cứu mô hình tuyển chọn ban đầu VĐV Bóng bàn của Trung Quốc có thể thấy, sự thành công được bắt nguồn từ việc xây dựng hệ thống tiêu chí toàn diện, khoa học và định hướng dài hạn, trong đó kết hợp chặt chẽ giữa thể hình, thể lực, kỹ thuật, tâm lý, thái độ cá nhân và vai trò gia đình.

Những kết quả này gợi mở định hướng cho Bóng bàn Việt Nam trong việc xây dựng một mô hình tuyển chọn mang tính khoa học, khách quan và phù hợp với xu thế hiện đại, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo VĐV trẻ, tạo tiền đề để cải thiện thành tích ở đấu trường quốc tế trong tương lai

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. 刘幼琼, 6~8岁乒乓球运动员选材 方法的研究(丁). 广州体育学院学报, 2000, 6(2): 74-78.
2. 刘献武, 运动选材[M]. 北京: 人民体育出版社, 1991. 264.
3. 黄洪, 对灵敏性测验指标的测量与评价的研究[J]. 广州体育学院学报, 1984, 4 (2): 38-45.